



ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻՒԱ ՇԱԲԱԹ 17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1868

ԹԻՒ 838

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻՒԱ, 17 ՕԳՈՍՏՈՍ

Եւրոպայի քաղաքային կայսրութիւնը որ երբէք հանգաւորութիւն ստացած չէր, կը շարունակուի մի և նոյն անհանգաւորութեան և պատերազմական կասկածանայ մէջ ի մեծ փնտս և ի կործանումն վաճառականութեան, արուեստական գործառնութեան և երկրագործութեան: Այս անորոշ և կասկածելի վիճակը իրաւամբ աւելի վատթար և աւելի փնտս կար կը համարուի ի բազմաթիւ քան զնոյն իսկ պատերազմը, որ զինու զօրութեամբ վերջացնելով մեծ տէրութեանց ոմանց պահանջմունքը պիտի վերահաստատէ զկաղաղութիւնը որ և է կերպիւ:

Բայց ըլլալու պատերազմին ահագին հետեւութիւնները գուշակելով, երկու մեծ աշխարհներէն և ոչ մէկը չուզիր կամ չհամարձակիր առաջին հրաշքանը արձակելու: Մեր ընթերցողները անշուշտ խմացան թէ այս երկու տէրութիւնները Վաղղիան և Բրուսիան են, որոց մէջ Սատովայի պատերազմէն ի վեր նախանշնդդէմ սաստիկ կիրք մը (բիւլալիտէ) հաստատուեցաւ: Բրուսիոյ տէրութիւնը նոյն պատերազմին մէջ անակնկալ յաղթութիւն մի ձեռք բերելով, մեծցաւ զօրացաւ և զերթէ բոլոր Վերմանիոյ տիրեց: Որուն զինուորական ահագին զօրութիւնը այսօրուան օրս իւր ձեռքն է, ըստ մեծի մասին իրօք, և ըստ փոքու մասին դաշնադրութեամբ:

Այսպիսի հօգը և իշխանասէր դրացիէ մը առջեւ, որ անգաղար պատերազմական պատրաստութիւններ կընէ, Վաղղիոյ տէրութեան նման դիւրագրգիռ և դիւրագրած մեծ ազդ մի՛ անշուշտ չէր կրնար ան տարբերութեամբ հանդիսատես ըլլալ: Հետևաբար Վաղղիոյ կառավարութիւնը ևս երկու տարիէ ի վեր զինուորական մեծամեծ պատրաստութեանց ձեռք զարնելով, այսօրուան օրս ամեն կերպիւ պատրաստ է ի պատերազմ, եթէ Բրուսիան համարձակի իւր հպատակը յառաջ տանելու, այն է Վերմանիոյ Հարաւային դաշնակցութիւնը՝ Հիւսիսային դաշնակցութեանը մէջ աւանդելով բոլոր գերմանիան կատա-

րեւալէս միաւորել նախադասութիւն Բրուսիոյ թաղաւորին: Որ յայնժամ Վերմանիոյ կայսր պիտի կոչուի:

Վաղղիան անտարակոյս թոյլ պիտի չտայ երբէք որ Բրուսիան յառաջ տանի իւր այս նպատակը: Բրուսիոյ կառավարութիւնը ևս, որ Վատրիոյ վերայ տարած յաղթութիւններով և իւր իրական զօրութեամբ մեծապէս հպարտացեալէ, պիտի չուզէ անշուշտ նուազանալ Վաղղիոյ արդեւքին կամ սպառնալէսը առջև: Այս մեծ դժուարութիւնը ինչպէս պիտի լուծուի արդեօք, արքայաժողովով մի կամ պատերազմաւ: Եւ որովհետեւ Վաղղիան Եւրոպայէն յառաջ բերուած արքայաժողովով մի առաջարկութիւն չընդունուեցաւ, ըսելէ որ պատերազմը միայն պիտի կրնայ լուծել այս ահագին դժուարութիւնը:

Փարիզի Բէլ՝ օրագիրը կը ծանուցանէ թէ մտերմ քանի մը երեսէ բաղկացեալ տետրակ մի հրատարակուի է յիշեալ մարտաքաղաքին մէջ՝ Եւրոպայի մէջ զաւթեալ վերնագրով: Այս տետրակին հեղինակը՝ որուն համար է Բէլ՝ օրագիրը, զանազան հիմնաւոր պատճառներով կը հաստատէ թէ անկարելի է որ արքայաժողովով մի միջոցաւ Եւրոպայի այժման դժուարութիւնները և մանաւանդ Վաղղիոյ ու Բրուսիոյ մէջ եղած վէճը վերջանան: Ուստի կեղծակալուցանէ թէ մտաւոր պատերազմը միայն կարող պիտի ըլլայ վախճան տալ ներկայ քաղաքական իրողութեալ կացութեանը, որուն ուրիշ կերպ դարման չկրցաւ գտնուիլ մինչև յայտօր:

Ինչպէս յայտնի է ամենուն, պատերազմը յաջողութեամբ յառաջ տանելու համար դրամ և դաշնակիցներ կը հարկաւորին: Վաղղիոյ տէրութիւնը արդէն հարկաւոր եղածէն աւելի դրամ գտաւ, քան զի այնինչ 450 միլիոն ֆրանքի ազդային փոխառութիւն մի առաջարկեց, ժողովուրդը խուսն բազմութիւն փութացաւ և ստորագրութեանց գումարը ինքրուած գումարէն 34 անգամ աւելի եղաւ: Այսինքն փոխառակ 450 միլիոնի զոր կը խնդրէր կառավարութիւնը, 15-300 միլիոն ֆրանքի հասաւ ժողովուրդեան ստորագրութեանց արգիւնքը: Այս սքանչելի յաջողութիւնը նախ Վաղղիոյ ազդին ահագին զօրութիւնը կը յայտնէ, երկրորդ՝ կապացուցանէ թէ ժողովուրդը մեծ

վստահութիւն ունի իւր կառավարութեան վերայ և անոր ըրածները կատարեալ սիրով կընդունին:

Վրամը առատապէս ձեռք բերելէ ետեւ, կը մնայ այժմ դաշնակիցներ գտնել: զորս Վաղղիոյ կառավարութիւնը փնտսելու վերայ է: Սակայն այս գործը այնչափ դիւրին չէ: Վասնզի մեծ կամ փոքրիկ տէրութիւնները հարկաւ չեն ուզեր մասնակից ըլլալ այնպիսի պատերազմի մը, որուն մէջ իրենք ուղղակի օղուտ մի չունենալէ ի դատ, մեծ փնտսներու պատճառ կրնայ ըլլալ իրենց երկրին: Վասնորոյ առայժմ Վաղղիան չէր քվեալ վեճակի մէջ կուզէ մնալ, որուն դէմ կը դադարաւոր դաղղիացի օրագիրները՝ յառաջ բերելով թէ փոխանակ անկեղծութեամբ միանալու Վաղղիոյ հետ՝ որուն օգնութեանը կարօտ է ի դիպուածի պատերազմի մը Ամերիկայի Միացեալ Վահանգաց հետ, Փարիզի դաշնադրութեանը արդէն կը ըլլայ իւր ամենայն զօրութեամբ, անոր դիտաւորութեանցը վերայ կասկած չուցնելով:

Եւրոպիան և Իտալիան զանազան հիմնաւոր պատճառներ ունին Վաղղիոյ դաշնակցութիւնը չընդունելու: Ուստի այս տէրութիւններն ևս հարկաւ չէր քուլութիւնը պիտի ընտրեն: Մանաւանդ որ Բրուսիան, որուն իշխանասիրութիւնը խորատակ կուզէ Վաղղիան (ըստ Վաղղիացի լրագրաց), զօրաւոր է յոյժ և առանց դաշնակցաց պիտի չմնայ: Ուստի նախ պէս յայտնի է, բնական դաշնակիցն է Բրուսիոյ: Ամերիկայի Միացեալ Վահանգներն ևս, որոց բազմաթիւ ու ահագին նաւատորմները անհաշուաւ տուրիւն կը պատճառեն Եւրոպայի և մասնաւորապէս Վաղղիոյ, միացեալ հաշանդներն ևս, կը ըսեմք: Ուստի ու Բրուսիոյ հետ պիտի միանան, ըստ ամենայն երեւանդ, եթէ Վաղղիան և միւս տէրութիւնները դաշնակցելու ըլլան Վաղղիոյ հետ:

Այս ամեն դրածներէն և կը տեսնուի թէ դաշնակից գտնելու խնդիրը ամենադժուար պիտի ըլլայ Վաղղիոյ համար: Ստույգ է թէ անցեալները լուր մի տարածուեցաւ թէ Վաղղիոյ, Պէլ՝ օրագրի և Հոլանտայի տէրութեանց մէջ քաղաքական և առևտրական դաշնակցութիւն մի ստորագրուելու վերայ է, այսու ամենայն այս լուրը տակաւին չհաստատուեցաւ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆԵՐՈՐԴ

Կայկարայի բարեպաշտ անձի մը՝ Արշալուստի
833 բոնոյն միջոցաւ առաջարկեալ խնդրոց
պատասխան:

Այս խնդիրը ի սկզբանէ անտի մարդկութեան՝ յորմէ չեան արդարութիւնն Աստուծոյ և տկարութիւնն մարդոյն ծանուցաւ՝ յուզեալ են, և պատասխաններն տուեալ են: Բայց ոչ յազեցուցանեն զմիտս բազմաց: Այն ի բարեւոր ի միտ առնուլ զայսպիսի խնդիրս՝ երկու ինչ կան զորս հարկէ ի միտ առնուլ ամենայն ու մեք որ յարգէ վերջոյն Աստուածապաշտութեան: Մի, զի մարդկայինս բնութիւն տկարացեալ գոյով արդեամբ սկզբնական մեղաց զոր ժառանգութեամբ ունիմք ի Նախահօրէն մերմէ, Աստուծային շնորհաց կարօտիմք առ ի կատարումն ամենայն Աստուածահաճոյ գործոց: զի Տէրն մեր ինքնին ասաց: Առանց իմ ոչինչ կարէք առնել (Յով. 5, 3): Եւ որ հակառակ ամին ասէ թէ կարող է մարդ ինքնին հաճոյ Աստուծոյ լինիլ գործով իւրով, անկանի ի Պեղագեան հերետիկոսութիւն: զոր դատապարտեաց սուրբ Եկեղեցի ի չորրորդ դարուն ի բազմա ժողովս: Եթէ դոյ ինչ զայսմանէ տարակոյս, բացատրեացի ի լուծման առաջին խնդրոյն: Երկրորդ կէտն արժանի քաջ ի միտ արնոյ այս է, զի ամենայն ինչ վերարկեալ ի հաւատոս, և մանաւանդ խնդիրքն որ վերաբերին յարգարութիւն և յողորմութիւն Աստուծոյ, ի վեր են քան զհասողութիւն մտաց մերոյ: Եւ զայս ասէ մարդարէն Եսայի:

Ո՞ր գիտաց զմիտս Տէառն և ո՞վ եղև նմա խորհրդակից (ԿԱ. 43): զոր և Առաքեալն կրկնէ նովին բանիւք (Հով. 15, 26): Զայստիկ իբրև նախադիտելիս եւ զեալ մատոյցութիւն ի լուծումն խնդրոյն:

Եւրոպիոյ արգիւնքը և թէ զղջումն միզ վաղ խանխին: Ուր չիք շնորհ, որով զայ դարձ մեղաւորին: Ուր ոչ զղջումն, ուստի՞ շնորհ Աստուծային:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

Յայտնի է ի Մ. Գիլիս և առ Աստուածաբանս, զի պէտք է շնորհ, որ աստիճանաբար յաւելուն ի մարդիկ: Ամենայն մարդ եկեալ յաշխարհ՝ առնու շնորհս յԱստուծոյ, որ առաւելու՝ յորժամ մկրտի: սակայն այն շնորհ ոչ անգործ թողու զկամս մարդոյ զոր ազատ ըստ անդձ Աստուած: Եթէ որ ազատ ընտրութեամբ իւրով վարի շնորհին՝ առաւել շնորհի արժանանայ: որպէս յորժամ աշակերտեալ որ յուսումն արուեստի բարեւոր վարիցի հրահանգօք ուսուցչին յառաջին գործն զոր յանձնիցէ նմա ի գործել, ուսուցչին ուսուցանէ նմա կատարելու զոյն գործել: ապա եթէ ծուլանայ՝ մնայ յառաջում հրահանգին՝ և ոչ ուսանի աւելի ինչ: Եւ եթէ յաւելցի ի ծուլութեանն՝ ուսուցչին միջոցէն զնա խալաւ: Արդ՝ զհարութիւն գործոյ իրիք ձանաչել՝ յառաջին շնորհաց անտի է: զղջումն եթէ զհետ գայ՝ է յարգել զառաջին շնորհն, և որ զղջայ և խտտովանի՝ առաւելուն նմա շնորհք ի գործել զբարիս, և այսու յառաջ ընթանայ ի բարութեան և յառաքելութեան և մինչև յաստիճանս սրբութեան մեծի երանէ:

ԽՆԴԻՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

Թէ չէր յերկնուտ ապստամբին թողեալ յերկիր՝ Ո՞վ բուն անէր մահուն սրտոտաց զհեռագիր: Արդ երբ հրեղէն հողեղինին քաջ զինադիր, Զի՞ ապիկարն անդ ի յողթին սրտաւակիր:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

Միտ դնել արժան է և ոտով՝ զի ի կատարեալ ազատութեան ստեղծման Սրբամ և հրեշտակքն ապստամբ եալք: Հրեղէն քան զհողեղէն զօրաւոր էր ինքնին ըստ բնութեան: Բայց եթէ Եւս և Արամ՝ որ ի շնորհս Տէառն ստեղծան, յարգէին զնոյն շնորհս և զղէմ ունէին առաջին հրապուրանայ ապստամբին, և ոչ ցանկութիւն աստուածանորոյ Եւս և Գուր ինքն յԱրամ՝ զօրանային ի նոսա, առաւելոր շնորհն, և մինչև խալաւ պատերազմեալ յողթին տապաւորին, և զի պարտեցան, նոցա են յանցանք: Եւ ոչ ունին արդարանալ այնու զի հրեղէն քան զհողեղէն զօրացաւ: Եւ ոչ միայն Արամայ՝ այլ և մեր ամենեցուն պատերազմէ՝ որպէս ասէ Առաքեալն, ոչ ընդ մարմնոյ և ընդ արեան, «այլ ընդ իշխանութիւն և ընդ պետութիւն և ընդ աշխարհակալս խաւարիս այսորիկ, ընդ այսա չարութեան որք ի ներքոյ երկնից»: Եւ զայս ասացեալ ուսուցանէ և զեղանակ յաղթող լինելը մեր յայսմ պատերազմի (Եփես. 2, 12-18): Արդ՝ եթէ մեզ որ ունիմք յանձնին մեր զարատ սկզբնական մեղաց և տկարք եմք, մարմն է ի պատերազմ մին յայնմիկ՝ ըստ խրատու Առաքեալն վարելով յողթող լինել, ո՞րչափ ևս Արամայ և Եսայի՝ որ ի շնորհս Աստուծոյ և յանմեղութեան ստեղծեալ զօրագոյնք քան զմեզ էին: Ուստի ոչ են նոքա ազատ ի սրտաւակիր:

Թէպէտեւ հաւանական էր երեւի որ այսպիսի դաշնակցութիւն մի տեղի ունենայ :

Կըսուի թէ Պէրլինի Վաղդիլոյ դեսպան մօտիկ Պէնէտէթիւնի այս օրերս կըսպասուի ի փարիզ . ուր պիտի երթայ եղբոր յատուկ հրահանգներ ընդունելու իւր կառավարութեանէն , և միանգամայն խորհուրդ դաժնէին զգացումը անոր իմացներու համար :

—Ռուսիան մեծապէս հոգ կըտանի Լամբիկայի Միացեալ Կահանգաց հետ ունեցած իւր յարաբերութիւնները ևս առաւել սեղմելու : Կըհաստատեն թէ Ռուսիոյ բարձրա . Լէքսիս Մեծ—Ղուքսը , որ Լամբիկա գնաց , այս նպատակը յաջողութեամբ յառաջ տանելու պիտի աշխատի : Կըսուի նաեւ թէ Բորդէպօֆ իշխանին և Լամբիկայի արտաքին գործոց պաշտօնէայ միտոր Սիուէրսին մէջ շարունակ լիցիւնցութիւն կըլայ եղեր :

—Վէնայէն կըզրեն թէ Սիլվէսթրի կարգինալը մօտերս կըսպասուի յիշեալ մայրաքաղաքը յատուկ պաշտօնէի մը , որուն նպատակը պիտի ըլլայ յանուն Ս . Պապին նոր դաշնադրութիւն մի (քօնքօրտաթօ) առաջարկել Լէստրիոյ կառավարութեանը և միանգամայն հաշտեցնել զեկեղեցիներ տեղութեանը հետ :

—Լոնտոնի Թայլօ օրագիրը կըծանուցանէ թէ Լէնդլի թագուհւոյն թագածառնոց որդին բարձրագոյնի կալէսի դուքսը՝ հանգերձ իւր լծակցաւը մօտերս՝ այցելութեան պիտի երթայ Հելլադայի թագաւորին և թագուհւոյն : Հայտնի է թէ Վիքթորիա թագուհւոյն թագածառնոց որդւոյն լծակցը կալէսի դուքսին՝ Հելլադայի թագաւորին քոյրն է :

—Պուլիարիտանի սահմանադրուող վերայ տեղի ունեցած խռովութիւնները հանդարտեցան , աւաղակաց գնդերուն մէկ մասը ձեռք անցան և մէկ մասը ջրուեցան օսմանեան գօրաց բուն յարձակմամբ : Վերջապէս վստմափայլ Միթհատ փաշային գործունեայ և խճեմ ընթացքով բարեկարգութիւնը և ապահովութիւնը վերահաստատուեցան յիշեալ երկրին մէջ յուրախութիւն խաղաղասէր բնակաց :

—Փարիզի մէջ լուր մի տարածուեցաւ թէ դադարեալի գորաբանակը առաջիկայ Սեպտեմբեր ամսոյն մէջ Ռեյնոս գետը պիտի անցնի և պիտի սկսի յառաջ քալել ընդդէմ Ռուսիոյ :

Չորուցուեցաւ նաեւ թէ մեծ տեղութեանց յուրախութեւ յայտարարութիւնը արդէն պատրաստուած է . որով Կաղդիլոյ կառավարութիւնը պիտի ծանուցանէ եղբոր , թէ և բոլորական հաւասարակշռութիւնը աւրուած ըլլալով և մասնաւորապէս Կաղդիլոյ ապահովութիւնը սպառնալեաց ներքեւ դադարեալով , Կաթոլէոն կայսրը սուրը ձեռք կառնուէ՝ 1801ին Կաղդիլոյ ունեցած սահմանադրութիւնները՝ այսինքն Ռեյնոսի ձախակողման բոլոր ամրոցները վերստին

ձեռք բերելու համար :

Ինչպէս կըտեսնուի , այս լուրը խիստ ծանր է , անոր համար ոմանք անհիմն և ոմանք կանխահաս կըհամարին զայն :

Լամբիկայի Միացեալ Կահանգները չափազանց ու ահաղին կերպիւ աւելցուցած են իրենց ծովային զօրութիւնը . զօրութիւն մի՝ որ այսօրուան օրս մեծ վստահութեամբ կընայ դէմ դնել Մեծին Բրիտանիոյ բաղմաթիւ նաւատորմը :

Իրաց այս վիճակը ոչ սակաւ անհանդարտութիւն կըպատճառէ Լէնդլիոյ կառավարութեանը , վստիքի Միացեալ Կահանգաց ծովային և զինուորական զօրութեանց այսպիսի ահաղին կերպիւ աւելնալը անշուշտ առանց նպատակի չէ :

Լոնտոնի Կլայ օրագիրը հետեւեալ կերպիւ կըբացատրէ այս նպատակը :

«Տարակոյր չկայ , կըսէ , թէ Միացեալ Կահանգաց կառավարութիւնը միտք ունի Լէրոպիոյ տեղութեանց հետ ունեցած իւր յարաբերութեանց մէջ աւելի համարձակ քաղաքականութիւն մի բանեցնել և զերակայութեան ընթացք մի բռնել՝ զոր տակաւին մինչև ցայսօր չէր յուղեցած : Բայց յայտնաւորուեցաւ այս մեծ զօրութեանց զայնութիւնը մշտնջենաւոր սպանալիք մըն է Բանատայի համար , (որ Լէնդլիոյ իշխանութեան ներքեւ է Լամբիկայի մէջ) : Եւստ ամենայնիւ չեմք ուղեր խորհուրդ տալ մեր կառավարութեանը՝ որ Լամբիկայի գործողութեան նուրբ և Մեր քաղաքականութիւնը պէտք է որ ամփոփուի խոհեմութեան , լրջութեան և հաշտ ընթացքի մը մէջ , նախապատրաստութիւններ ընելով միշտ ամեն դէպքերու համար » :

Բրուսիոյ և Ռուսիոյ մէջ հաստատուած կամ հաստատուելու դաշնակցութեան վրայօք հետեւեալ խորհրդածութիւնները կըկարգաւ դաղդիական լրագրի մը մէջ :

«Վէնայի կենցաղագէտ անձինք կըյուսային թէ Ռուսիան հաշտ աչօք պիտի չնկատէ Բրուսիոյ զօրութեան զարգացումը , սակայն ասիկա սխալ դատողութիւն մըն էր : Վստիքի արդէն կըտեսնեմք թէ այս երկու տեղութիւնները իրարու կըմօտենան անկեղծ բարեկամութեամբ մը : Հարկ չէ խորին քաղաքագէտ մը ըլլալ հասկնալու համար թէ Լերոպայի այժմեան վիճակին մէջ՝ Բրուսիոյ և Ռուսիոյ դաշնակցութիւնը բնական հարկաւորութիւն մըն է այս երկու տեղութեանց համար : Բանդի ցորչափ ժամանակ որ Բրուսիան վախ ունի Լէստրիոյ քինախնդիր յարձակումէն , ցորչափ ժամանակ որ հանդարտ չէ Ռեյնոս գետոյն՝ այսինքն Կաղդիլոյ կողմանէ , Լեռնեւեան խնդրոյն մէջ ունեցած իւր երկրորդական խնդիր

կալիզայուցէ զխտութիւն իւր և թողցէ զորդան խորտ յելի : Փարաւոն ո՛չ հար դիմէր յետուստ կուսէ , և ոչ առիւծ յառաջ . այլ իւր կամը էին ծառայելուցանել զորդան խորայնի յօգուտ իւր , և Սատուած համբերելու և տայր նմա ժամանակ փոխելով դիման : Զայս ամենայն բարեւոք՝ քան զոր մեծ կարիցեմք , բայցատրէ երանելի վարդապետն մեր Եղիշիլ . զորոյ դրանն ոչ անդէպ համար զնեւ աստուծոյ :

«Յառաջադէպ հայեցեալ ի հետտութիւն Փարաւոնի , ասէ , ևս խտայուցելի զսիրտն Փարաւոնի . և թէ նա խտայուցեց , ասեն , ընդէ՛ր եհար հարուածովք զնա և զերկիրն Եգիպտոսոց : Այլ Առաքեալ մտանէ Զատու զով Տեառն իւրոյ թէ ոչ նա խտայուցեց զՓարաւոն , այլ ինքն անձամբ զանձն , և ասելն Սատուծոյ՝ թէ Ես խտայուցելի , այնպիսի ինչ է՝ որուն որ յորժամ զընկեր իւր կամ զնա ապա մեծարիցէ , և նա հպարտացեալ արհամարհիցէ զմեծարիչն , և նա ասիցէ՝ զի՞ զնեմ նմա մեղ . ևս անձամբ արարի ինձ թշնամեմա՝ զի տօնի ի պատիւ զանարժանէ : Եւսնայն և զՍատուծոյն իմանալի է՝ թէ ես ներելովս իմով եղէ պատճառ խտանալոյն նորա , զի ոչ յառաջնունն աստակեցի զանդրանիկն նորա : Այլ կամեցաւ , ասէ , Սատուած ցուցանել զբարկութիւնն իւր և յայտնի առնել զզօրութիւն իւր . զոր համբերն բաղում երկայնմութեամբ անօթոյն բարկութեան՝ պատրաստեւ լոյն ի կորուստ , զի յայտնի աբաոցէ՝ զմեծութիւն փառաց իւրոյ ի վերայ անօթոյն ողորմութեան՝ զոր արատաւանայ ի փառս : Արդ՝ որ համբերէն՝ սպասէ իմիր . և առ ի՞նչ համբեր Սատուած Փարաւոնի , եթէ ոչ՝ զի

զիրենք պիտի զոհէ Ռուսիոյ դաշնակցութեամբ ձեռք բերուելու իւր դերադոյն օդտին : Կաղդիլոյ դաժնէք՝ եթէ իւր արտաքին քաղաքականութեանը մէջ ուշադրութիւն չմտաւորանէ իրաց այս կացութեանը , մեծ սխալ մի դործած պիտի ըլլայ , որուն հետեւութիւնները , կըսէ Փարիզի Սէֆլ օրագիրը , կընան շատ վստահաւոր ըլլալ » :

ԱՅՊԵՍԵՐ

Հնդկաստանի Պիրմանի տեղութեան Մանթլէ քաղաքէն հետեւեալ նամակը յուղարկած են մեզ , աղաչելով որ հրատարակեմք զայն Լըշալոն մէջ : Այս նամակը 1866ին Մանթլէի և Ռանդոնի Հայոցմէ գրուած է առ տէր Մինաս Լարսեղեան արժանա . քահանայն , և որուն հրատարակութեան նպատակն է աշխատել ապացուցանել թէ յիշեալ քահանային ընթացքը զովելի եղած է Մանթլէի վեճակաւոր եղած ժամանակը :

Առ արժանապատիւ սրբակրօն տէր Մինաս Բարսեղ . Կան խաչապատի քահանայ :

Զնորհալն ի Սրբութեանդ զգիր ընդ ամսօթուով 29 հոկտ . առ մերումն նուաստութիւն սակաւախումբ , ոչ զոյգն կարէկցութեամբ լեղտալ զիտոցաք զվշտալի և զոչքալ արդեան վիճակ ձեր :

Վկայ են մեզ Երկիրք զի ցուելով ցուեցար ընդ այս ի սիրտ և ի հոգի . սակայն մնայ մեզ սուր անպատմելի տրտմութեամբ պատասխանել , զի յեղակարծ ձախողակ յեղափոխութիւն բաղդի և աղետալի բերմունք ժամանակի անշուշտ չնրեն մեզ զարման մատուցանել ցուցն յորում ճշեալ տուայտիդ :

Սնդոսին յօրէ անտի մտանելով ձեր ի վիճակաւորութիւն Մանթլէ , բաղում մարմնական և հոգեկան սեր . մանաւազանց սերմանելիք ի սիրտս ժողովրդոց ձերոց և բուսուցիք յայնչոյնն զպտուղս մեծամեծ յօգուտ աղղութեան : Սակայն աւա՛ղ թշուառութեանն մեծի . ըստ որում անցեալ աշխատաստ վտարանջութիւնք նոյն քաղաքի խղիւղին զթիւ երկարատեւութեան ձերոց այգր , կապս ցանկելով և զմեզ զլիսովին կապուտ և զուրկ յամենայն օգտաւարութեանց լիւրարեւոյ և սատարելոյ ի ձեռք մեզ : Ոչ կարեմք ընդ զլեզուութեամբ արկանել զտօնելի և զինկելի զործս ձեր ի յիտին աւուրս վտարանջութեան՝ զորս ամենեկոցն ի զարմանս դրաւեալ յապուշ կրթեցուցին :

Տեսանելով ձեր զի ամենայն կհազ և կարասիք (անօթեւ զինքն) տանն Սատուծոյ ի Մանթլէ՝ անբոյժի էին և մեծ ի կապուտ և կողոպուտ լինել յարեւարուտ սրկկա . յից , չորայր գնացել անխոյժ զմեզ ի զեսողանատանէն առ տունն Սատուծոյ և զինեալ անդրդուելի հոգեմէ Սատուածսրբութեան ի մէջ շեղեալոյտ դիակայ անկելոյ և անմատչելի մարդախոյժ և վայրագատուն աղղութեամբ զորս ի վերայ նոյն տուեալ թափեցի կորդե

այնու իմանալի է՝ զի մերթ հաւանել արձակել զմարդ վերդն և մերթ չհաւանել . և անօթս կաղմուալ ի կորուստ ինքեանք զանձնս արարին և ոչ Սատուած . զոր մէ ասէ Առաքեալ եթէ կամի , զի ամենայն մարդիկ կեցցեն և ի զիտութիւն ճշմարտութեան եկեցան . և ոչ ապաքէն և եղբա յամենայն մարդեանէ էին : (Եղծ աղանդոյ , Բ . 17 , երես 165 , 167 . տպ . Վէնետոյ : Արդ՝ այս բաւական եղիցի ի պատասխանի երրորդ խնդրոյն :

ԻՆՊԵՐ ԶՈՐՐՈՐԳ

Յորժամ ընտրելն մարդոց տկար յանկրաւի , Արեւ մեղաց , բուռն տարերբ յորտաննջի , Զունի հզօրն անդ ի մարմնի յաղթանակոյ կրիցն իշխան , սանձ ի հոգեւն յոր խանձաւոր . Զայնցուածոց պատիժն առ ի՞նչ ի նա բերեալ . Մինչ Առաքեալն Հոգեմէ Սրբով բողբ բարձեալ , (Եւ զոր կամի բարիս գործել , գործեմ զար . Ոչ իմեմաւ , այլ բուռն մեղքիս հաստա օնալ) :

ՊԱՏԱՍԻԱՆԻ

Բայց զինչ այն մեղքն իցեն՝ որ բռնադատելոյն զմարդ ընդդէմ կամաց իւրոց գործել զարար՝ բայց եթէ դարձեալ գործք նորին մարդոց : Որեմն սուսն չար գործք մարդոց՝ որ են մեղքն , զորքուն զնա դարձեալ ի մեղան չել . և ի վերայ առաջնոյ աղատակամ մեղադրութեան՝ վստն որոյ պատժոց արժանի է , յաւելու և զրդուութեան բռնութիւնն առ ի դարձեալ մեղանչելոյ : և այս ոչինչ թէթեւացուցանէ զպատիժն Անանիա . և Սափիրա ի վաճառել ագարակի խրանայ և ի խորել զղինսն՝ մեղան մեղք զոգութեան . այլ յետոյ յորժամ

ԻՆՊԵՐ ԵՐՐՈՐԳ

Երբ ծողահեղձ վնն Փարաւոն տանջէր զոյգի , Հան զՄովսէս Սատուած՝ Փրկիչ Խաչելի . Ի մի կողմէ եղեալ պահանջ արձակելի , Իսկ ի միւսում ասէր խտել սիրտն յանթողի : Յասարկողին սրովբարեակ հաշիւ մաշէր . Հուրն յառաջիցս , Առիւծն յետուստ քուսալ դիտէր . Ոչ ի միոյ , ոչ ի միւսոյ փախչիլ զօրէր :

Ընդդէմ զթոյ հանուրց Հաստչին , ցոյց , պատիժն է՛ր : ՊԱՏԱՍԻԱՆԻ

Զօրինակ Փարաւոնի ի մէջ ասէ և Առաքեալն ի ցուցանել թէ Սատուած ո՛ւմ կամի ողորմի , և ո՛ւմ կամի խտանայ . և զնոյն առարկութիւն որ ի խնդիրն՝ գտաւ նեմք արարեալ և Առաքելոյն ընդդէմ իւրոց բանիցն . «ասիցես , ասէ , թէ մեղ ևս զի՞ գնէ , զի կամաց նորա ոչ որ կայ հակառակ (Հեղովմ . Թ . 17—23) . և տպա ստաւ տեղով իմն յանդիմանէ զառարկողն . «Իսկ արդ՝ դու ո՞վ ես մարդ՝ որ պատասխանի տաս Սատուծոյ . միթէ ասիցե՞ս ստեղծուածն յստեղծիչն թէ ընթէ՞ր այլպէս արարել զիս» . և օրինակ բերէ զբրտուն՝ որ զկաւն ըստ կամաց իւրոց յորինէ : Բայց յետոյ տայ իրուն պատասխանին . «ասա թէ կամիք Սատուած ցուցանել զբարկութիւն և յայտնի առնել զզօրութիւն իւր . զոր համբերն բաղում երկայնմութեամբ անօթոյն բարկութեան՝ պատրաստեւ լոյն ի կորուստ , զի յայտնի աբաոցէ՝ զմեծութիւն փառաց իւրոյ ի վերայ անօթոյն ողորմութեան՝ զոր արատաւանայ ի փառս : Արդ՝ որ համբերէն՝ սպասէ իմիր . և առ ի՞նչ համբեր Սատուած Փարաւոնի , եթէ ոչ՝ զի

ցեր զողջունն 'ի ձեռաց տարաբնույց ողջանդամ' . և յուսկ յետոյ բարձեալ զայնս 'ի նաւ ժամանեցուցեր աստ 'ի Ռանգուն տալանդաւսն :

Ըստ Տէրունեան բանի թէ՛ «Գործք բո օրհնեցին զքեզ» , ուրմն զիս'ըզ կարտացուք առանց կարգաւոյ զգոհութիւնս՝ անկեղծ սրտից մերոյ երախտաբխութեանց բանալ զլրթութեան մեր : Եթէ մեր լուս լիցուք , բարինք անգամ բարձրացուցին զազաղակ իւրեանց ընդ զովանի և ընդ Ստուածաճաճ գործս ձեր : Հաճեցէ՛ք , ուրեմն , արբանեցա՛ղ Տէր , ընկալնուէ՛ր մէջ զայն տանայն հոգեբու վր շնորհակալս՝ զորս 'ի խորոյ սրտէ Ձեզմատուցանեմք : Հաճեցէ՛ք նաև ընկալնուէ՛ր զամենայն բարեմաղթութիւնս՝ որոյ ամենայնիւ արժանի համբխտս , զուրից զՁեզ յնթիւն քաջանայագործութեան Ձերոյ 'ի Մանթլէ՛ : Հոգեւոր անտեսութեամբ Ձերով և որբ ընկե՛ր ընկունին անշուշտ ընդ ձեզ , որ ուրեք և զնասլիք :

Սակայն ամենատնտիւսը պարտաւորութիւն իմն գոյ 'ի վրայ մեր վասն հոգանի առնելոյ զգէպս անցեալ պատուհարաց 'ի Մանթլէ՛ և զան հաստատ վիճակ տնտեսութեանն Բրանյու , վասն ապահովութեան ստացուածոց և անձանց մերոյ խիւ : Եւսմն սաւանք և կարեւոր վերաբերելն 'ի խաւարի՝ միայ և կենսագրաւ ինկն 'ի բանտ'ի միայ , 'ի համալընց մերոյ՝ աթիւն ին ստիպեցին զմեծ մասն Մանթլէ՛ան չափի զմեզն հ'աւանդ բացակայիլ և մեկնիլ անտի և թափառել և օտարաշրջիլ լինել 'ի տեղիս անցիս . ուստի անհրաժեշտ պարտք անձին վարկանիսը խորհրդատրել և ձեզ՝ զի օր մի յառաջ Զանալ շնորհիւ գեւրա , սրբազան Ստաշնորդին մերոյ սեպականել վասն ձեր այլ իմն յաւատարմագոյն վիճակ քաջանայագործութեան . զի շարունակելն ձեր մինչ զլրումն թեմին ձերոյ 'ի Մանթլէ՛ չնկր յերկրայս զի ոչ ինչ օգտաւոր ձեռնանա ունի յառաջ ընդել յայտն հետէ :

Բաղդր է մեզ զեկեղանիս սրբութեան ձերում , զի ումանք 'ի Ռանգունաբան համալըն բարեկամաց մերոյ քաջիկ լիմայեալ զչափ արժանաւորութեան ձերոյ , ինքնակամ յօժարութեամբ ջանկացան զբաւոր վկայութեամբ յերեան անկախք և զմեծարանս իւրեանց , զորս ունին վասն ձեր . ուստի խնդրեցին 'ի մէջ թոյլ տալ և նոցա կցիլ զանտանս իւրեանց ընդ մերոցն . և մեր տե՛ս սեալ խորտուսութիւն և յարմարութիւն միարան գործայն՝ անտարակոյս սիրով հաճ և հաւան եղաք ընդ այն գործ և զորս 'ի ստորև ունիք տեսանել :

Պատիւ անձին համարիւք մեալ

Ռանգուն , 3	Սրբութեան ձերում՝
Նոյեմբեր 1868	Ամենախոնարհ ծառայք
Ռիշ օրինակ :	Ներսէս Ե. Մանուկ
Յ. Կ. Զաքարեան :	Եկեղեցական Մանուկ
	Եղիաթէք Խ. Յարութիւն
(Զեռնագրեալք) :	Թագոսի Մ. Գ. Զաքարայ
	Սեր Յ. Մանուկ
	Մերի Գ. Ավդալեան

Հարցաւ 'ի նոյնան թէ՛ արդարեւ այնքանո՞յ վաճառեցին զգլխն , բռնաշատեցան իմն խօսիլ ստատ և այս ստախոսութիւն անշուշտ ընդգէմ կամայ նոցա էր . զի ոչ էին եղեալ 'ի մտի՝ ստատ խօսիլ տո Առաքեալն . այլ առաջին միջանշանն գործ նոցա արի վերստ յայս մեղս : Մանուկ ստիպեալ 'ի մատաղ տոյց սնտոսի ինչ տանուլ ուստեք անտես 'ի տեսանէն , 'ի զարգանալն հասակաւ լինի զոչ՝ յայն ստիպեալ 'ի մանկութենէ . սակայն ոչ վասն այնորիկ ազատ 'ի պատժոց համարելի : Եւ զայն նկատել արժան է , զի թէ զօրութիւն կրից 'ի մարդիկ անյաղթելի էր՝ ոչ արդեօք և 'ի հիթանոսաց իսկ բաղաւթ ընդգէմ բռնութեան կրից առաքելանային : Մեծն Աղեքսանդր յերկտասարդութեան խրում և 'ի ծագ զօրութեան և վառաց հասեալ , և զերի կալեալ զքնալազեղ կին Պարեհի՝ Պարսից արքայի , յաղթեաց և կրից ցանկութեան խրոյ : Նշանօրինակ ինչ պատմի և զՍկեպիանէ Հռովմայեցոյ . և զայլն ուսման Հռովմայեցոյ պատմի ասալ ընդ առ ծառայ խր . «Հարկանէի զքեզ եթէ չէի բարկացեալ» : Հօրաբոյնք 'ի կրիս մարդոյ են կրիք բարկութեան և ցանկութեան . և եթէ հիթանոսը ընդգէմ այնոցիկ առաքելանց , որչափ պարտաւելի է այր Բիբիստունայ՝ մեծագունի շնորհի արժանացեալ , եթէ յաղթեալ 'ի օղջանէ՛ վատթար քան զհիթանոսն եղիցի :

Այսորիկ են աւասիկ՝ զորս պատշաճ համարեցայ ըստ սիրայորդոր խնդրոյ ձերում գրել . զոր և առաքեմ առ ձեզ առնել որպէս հաճոյ թուիցի ձեզ . և մնամ , և այլն :

Յիւսկիւտար , 29 յունիս 1868 :

Յովն. Պր. Տէր Կարապետեան Տէրոյնեց :

Մարգարիտ Մ. Յ. Մինաս
Գրիգոր Ս. Մանուկ
Յարութիւն Կ. Զաքարեան
Յակոբ Մ. Յ. Մինասեան
Կարապետ տէր Մինասեան :
ՌԱԳՈՂՆԱԲՆԱԿԻ

Եւ մեր տեսեալ անձամբ անձին աստ 'ի Ռանգուն , զգովանի վեհանձնութիւն յիշեալ բարեկամայն խաչապատկ քաջանային , սրբալրոն տէր Մինասայ Բարսեղեան , մղիմք և մեք 'ի ձրից բարեկամութեանց նորա , 'ի տեսանելոցն 'ի մէջ , հաւանիլ վերոյ գրեցելոցն զոլ զլրովին իսկապէս : Որոյ վասն ոչ միայն արժանի է նա գոհութեանց և երախտալիտութեանց Մանթլէ՛ան ժողովրդոյ , այլև ընկուց զօգտասանայ է արժանի ամենայն տեսողաց և ծանօթից իւրոյ :

Չիւնազրեալք

Մայիսա Աղաթեգ	Ս. Մ. Բամարգառ
Եկեղեցական	Յօհաննէս Ն. Յօհաննէս
Եսայի Մանուկեան	Եղիաթէք Առաքել
Մարգարիտ Մ. Յ. Մինաս	Խաչիկ Պ. Խաչիկ
Ստեփաննոս Ա. Խաչիկեան	Պետրոս Գ. Գրիգորեան
Մարգիս Յովսէփեան	Յովն. Դ. Առաքելեան
Մարգիս Մ. Մանուկ	Եղիսա Յ. Յակոբեան
Բաղդասար Յ. Խաչատրեան	Մարիամեան Յ. Գաղփի
Կարապետ Յաղղասարեան	Յովն. Մ. Մինասեան
Թագոսի Բ. Յ. Աբրահմ . Ս. Ս. Բրաւն	
Աբրահմ . Յ. Աբրահմեան	Ստեփաննոս Աւետեան :

Հնգկատանի Պէշկալա նահանգէն հետեւեալ յօդուածը յուղարկած են մեզ , զոր կը հրատարակեմք առանց ո՛ր և է փոփոխութեան :

Պալազարեան ազա Պուկաս պատուելի , տէր Արշալոյս գաղթիլն :

Եթէ մտածես ես ձեր գաղթիլն ստաման չեմ , կամ մինչ 'ի օրս ձեր հետ համապատասխանութիւն ևս պահած չեմ , ուղիղայ . բայց ձեր պաշտօնն կըսիրէ միշտ լուր լսել և տպել գաղթիլումն , որպէս մեր տեղիս անգլիացի գաղթիլանին ինչ որ տան՝ ուրախութեամբ կը տպեն ազատարար free : Այժմ՝ մին աղգային տիրաւոր ըր գրեմ , յուսամ թէ ձեր գաղթիլումն կըտպեն Եկեղեցոյ բարութեան համար :

Ի՞նչ մին զարմանալի բան է . փոքր օրով յառաջ սրբազան կոթողիկոսի հրամանն տեղս մեր Ս. եկեղեցումն կաթաղվէց . որ արգել տուած է ամենայն տեղ առաջնորդաց , եպիսկոպոսաց՝ առանց մեծ քննողութեան և առանց Էքզիստենցի հրամանին քաջանայ չձեռնադրեն : Ներկայ կարգադրիւր որ Զուգու վանքումն Ապրիլի 13 , երկու քաջանայ ձեռնադրվան , մին զիւզական և մին Զուգլի (սա մեր աղգային է) : Գիւղական զեղի համար . Զուգլին առնել վանքի համար , բարձիտեալ ժողովուրդը ուղեցել չի : Վանքն քաջանայի ինչ պէտք ունի , այս մին կարկատանայ . փոքր օրից յետ թիմ կտան և պիտի դնեն Հնգստան մեր ջանին : Այս ի՞նչ իրաւունքայ . եթէ վանք , եպիսկոպոսը և առաջնորդք կաթողիկոսի հրամանն չկատարեն , ժողովուրդն ի՞նչպէս պիտի հաւատայ և կատարէ , դուք ասացէք :

Բանգալայ , 1868

Հրամանոյ խոնարհ , ԱԼԱՎԵՐԴԻ

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԵՏԵԼՆԻ

ՍՈՒՐԲ ՊՈԼՈՍԻ ԵՎԵԼՆԵՑԻՈՅՆ ԶԱՆԳԱՎԱԶԱՐԸ Այս գեղեցիկ բարեբաղդութիւնը որ ջոքս արարուածի բաժնուած է , 126 երեսէ բաղկացեալ գրքոյ մըն է , զոր Տագիսեան յարգոյ Կարապետ Եփեսոսի մարտիրոսաբար հայրեկեան բարգմանած է հանդերձ յառաջաբանութեամբ մի , եւ գրքուկին վերջը յաւելցուցած է իւր քանի մի ոտանաւոր քերթուածները :

Ռատմական երիտասարդ բարգմանցիս այս աշխատասիրութիւնը գովարեան է քաջալերութեան արժանի է . վասնորոյ կըլուսամք թիւրքաբանցիւրոյ պիտի հաճի ազգասիրաբար մեկ մեկ օրինակ ծախուսունուլ յիշեալ պատուական գրքուկին . որուն գինը 7 դուրուշ է այժմ , եւ Կ. Պօլսոյ գրեթէ ամեն գրաւաճառաց քով կըգտունի :

Ի Ր Ա Ի Ա Խ Ո Հ

«Հիմնական տարբերութիւն կարողիկէ եւ Էքզիստենցիական դասականութեան» մակա գրեալ գրքին վրայ քննութիւն :

Յօհաննէս

Յօհաննէս Պրոսպի Տ. Կարապետեան Տէրոյնեց

ՀԱՏՈՐԱ .

Տպեալ 'ի Կ. Պօլսոյ 'ի տպարանի Յ. Տէրոյնեց 1868
Կըզտնալի ամեն գրաժախնեքու քով :

Կոստանդնուպոլսոյ աղգային պատրիարքարանէն հետեւեալ բերկրառիթ լուրը հաղորդուած է աղգալին լրագրաց 'ի հրատարակութիւն :

Եւս անգամ Գահիրէէն Սէֆերեան գերա . Սէֆերեան եպիսկոպոսի կողմէն հասած պաշտօնական նամակաւ իմաց տրուած է , որ Հապէշտան գտնուող գերա . Սահակ եպիսկոպոսէն նամակ մը ստացեր է Մուսալայի ճամբով , որով յիշեալ եպիսկոպոսը լուր կուտայ թէ այժմ իրենք՝ արժանա . Տիմոթէոս վարդապետին հետ Կէօնտէր կըգտունին Կոպէզէ իշխանին մօտ , որ երկրին կառավարին է եղեր : Թէ ողջ առողջ և շատ հանդիստ վիճակի մէջ են , թէ յիշեալ իշխանը զինքը իրեւ արքեպիսկոպոս իւր քով վար դրած է սիրով և աջաջանօք և ոչ բռնութեամբ , և չուէր եղեր առայժմ զինքը արձակել :

Ի պատրիարքարանս Հայոց 'ի Կ. Պօլսոյ ,

12 Օգոստոս 1868

Հրապարակական շինուածոց , հեռագրութեանց և թղթատարութեանց վերատեսուչ մեմա . Տաւութ փաշան Օգոս . 7ին հասեր է 'ի Փարիզ . ուր՝ ինչպէս յայտնի է , յատուկ պաշտօն մի ունի կատարելու :

Վըրսեթ թէ Չ. միւսնայի մեծարգոյ Մարկոսեան Գալուստ էֆէնտին , որ Կուպար փաշային քեռորդին է , ու Փարիզի Լըթո տէ Բօնդէ 20 տէ կայսերական դպրոցէն ելած քաջ ճարտարապետ (էնձէնիէօր) է , մեմա . Տաւութ փաշային ուղեկից եղեր է խորհրդոյ քարտուղարի պաշտօնին :

Մալիս պատուական լրագրոյն 861 թուոյն մէջ հետեւեալ կըկարգամք :

Բարձրագոյն Դոնէն աղգային Պատրիարքարանէն եկած հրամանադիր մը կըծանուցանէ թէ օտար հպատակաց Տաճկաստանի մէջ կալուածատիրութեան վրայ անցեալ տարի հաստատուած օրէնքը , զոր այն ժամանակ Մալիսի 801 թուոյն (17 Յունիս 1867) մէջ հրատարակած էինք , Ընդդիմ , Գաղղոյ , Բըուէտի և Պէշիքայի կառավարութիւններէն ընդուսնուած ըլլալով , միայն այս տէրութեանց հպատակները կալուածատիրութեան իրաւունքը պիտի ունենան . իսկ երբ ուրիշ տէրութիւններն ալ ընդունին՝ իրան հրամանադիրը կըպատուիրէ որ Պատրիարքարան ալ յիշեալ օրէնքին ճշդիւ զործարգութեան մասին իրեն վերաբերեալն ընելու հոգ տանի :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . 15 ՕԳՈՍՏՈՍ

Օսմանեան կառավարութիւնը , որուն բարեխնամ և զործունեայ ընթացքը ամեն պարագայից մէջ յայտնի կըտեսնուի , համեմատ մարդասիրական բարձր հրամանաց օգոստափա Սուլթանին՝ ամենայն ջանիւք և խոհմութեամբ անդադար հոգ կըլսանի : Որպէսզի կայսերական կառավարութեան թէ՛ մահմէտական և թէ՛ ոչ մահմէտական հպատակները հաւասարապէս և աղղու կերպիւ պաշտպանուին թէ՛ ի մասին կրօնի և ստացուածոց և թէ՛ ի մասին անձնական ապահովութեան : Ստոյգ է որ հետաւոր դասաց մէջ երբեմն հաստատեալ օրինաց դէմ անհարգութիւններ կըպատահին . բայց կայսերական կառավարութիւնը իսկոյն հարկաւոր եղած աղղու միջոցները 'ի դործ կըդնէ յանցաւորները պատժելու և բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար :

Ըմբերկայի Միացեալ Կահանդաց ծովապետ միստր Պարակլեթ՝ որ երկու շաբաթ 'ի վեր մայրաքաղաք կըգտնուի , Բարձրագոյն Դոնէն զլիաւոր պաշտօնատարաց և մեծ տէրութեանց զեպսանաց այցելութիւնն ընելէ ետեւ , պատիւ ունեցաւ նաև վեհափառ կայսեր ներկայանալու , յորմէ մարդասիրութեամբ ընդունուեցաւ :

Յիշեալ մեծանուն ծովապետը 'ի հայեկերոյթ հըրաւիրուեցաւ բարձրա . Մեծ-Լապարդոսէն , ինչպէս նաև Ռուսաց զեպսանէն : Դարձեալ Պէշիք տէրէ Ըմբերկայի զեպսանատունը անցեալ շաբաթ փոխաւոր կոչուեց մի եղաւ 'ի պատիւ Պարակլեթ ծովապետին : Ըմբերկայի Պարակլեթ անունը զրահաւոր մեծ ֆեթիվը՝ որով Լորին Վ. սեմութիւնը մինչև Կար

դանէլն ներդուցը եկած էր և անկէջ Վ. Պօլիս գալու համար կայսերական հրամանի կըստաւոր, այս հրա- մանը արդէն տրուած ըլլալով՝ յիշեալ գեղեցիկ ֆոէկաթը, ամսոյս 9ին մտաւ ի մայրաքաղաքը:

— Կայսերական թղթատարութեանց՝ տեսչութիւնը Ռ. Նիկիտան Նշալէր փաշային յանձնուեցաւ հանդերձ իւրայի աստիճանաւ և 7500 զուրուշ ամսականաւ, փաշայի տիաղանս ալ էֆէնտիութեան փոխուեցաւ:

— Մանգու-ժէ Լ. Ֆէրը՝ օրացիւրը՝ որ դատաւար- տեալէր երեք ամիս չհրատարակուելու, իւր սլախա- նաժամը լրացնելով, սկսաւ դարձեալ հրատարակ- ուիլ խմբագրութեամբ մեծարգոյ փանոսեան կարա- պետ էֆէնտիին. որ միշտ բազմաթիւ կուսակիցներ ունի ի նպաստ իւր հրատարակած գաղափարացը՝ ազգային գործոց նկատմամբ:

— Կըհաստատեն թէ կայսերական կառավարութիւնը 170 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մի առաջարկուած է փարիզի դիւանոր սեղանաւորէ մի. որուն կողմանէ փոխանորդ մի արդէն կոստանդնուպօլիս եկած է, կըսեն, դործը ընդնշելու համար:

— Սերաստիայէն դրուած նամակները, ինչպէս նաև պատրիարքարան եկած տեղեկութիւնները կը ծանուցանեն թէ յիշեալ քաղաքէն 9 ժամ հեռի Պանֆիլիս ըստած դիւղի եկեղեցին քանի մը շարա- գործներու ձեռք աչբեր է, Լ. Վալաս Մօլլա անուն հօճայի մը գըղմամբ: Սերաստիայ կուսակալն այս լուրն իմանալուն պէս հրաման ղրկեց է, որ յան- ցաւորները բռնուելով յիշեալ քաղաքը տարուին: ՄԱՍԻՍ

ՁԱՆԱՅԻՆ ԵՆԻՔԻՐ

Զմիռնիա, 17 Օգոստոս:

Տեղը և մահաբեր ջրմբը, որոնք այս տարի ոչ սո- կաւ զոհեր ըրին, սկսան քիչ մը տխրանալ. այսու ա- մանայնիւ հիւանդներ պակաս չեն թէ՛ իգմբիւր մէջ և թէ՛ շրջակայ գիւղաքաղաքները, մանաւանդ ժողովրդեան չքաւոր դասուն մէջ: Նահանգիս ընդհանուր կառավա- րիչ վսե. Իսմայիլ փաշան, որուն մարդասէր վեհ զգաց- մունքը յայտնի է ամենուն, փութոյցաւ երեք բժիշկ չը- շանակել, որպէսզի Խօտէմիշ, Պայընտը, Գասապա ու Մանիստ երթալով աղքատ հիւանդացի դարման տանին:

— Քաղաքիս Ռուսաց հիւպատոսարանին ստժամա- նակեայ տեսուչ քիւր Տէնտրինսն անցեալ շաբթու փոխ- ճանեցաւ մահաբեր ջրմբով մի քանի մը օր հիւանդու- թիւնէ կտաւ: Հանգուցելոյն յուզարկաւորութեան տխուր հանդէսը փառաւորապէս կատարուեցաւ:

Կ. Պօլսոյ Ռուսիոյ դեսպանատան թարգմաններէն մօտիկ Մաքսիմովը ամսոյս 14ին հասաւ Իզմիր, ուր Ռու- սաց հիւպատոսարանը պիտի կառավարէ մինչև մօտիկ Մոսկովա հիւպատոսին վերադարձը, որ իւր անձա- կան տկարութեանը համար Եւրոպա դադարէ է:

— Իզմիրի հիւլիսեան նոր հիւպատոս քիւր Բարմօր՝ որուն բարեմասնութիւնները կըզոյլեն, անցեալ շաբթու հասնելով՝ սկսաւ իւր սաշտօնը ի գործ դնել:

— Բ. Դուռը հաճեցաւ երրորդ կարգի պաշտօնա- տարութեան աստիճան (րիւթպի սալիս) շնորհելու մեծա. Սթարգալեան մահտեսի Երզնայ էֆէնտիին, որ քաղաքիս առաջին կարգի հարուստ վաճառական և միանգամայն միլիթիթի խտրելի մէջիսն անդամ է:

— Բ. Դուռնէն հասած հրամանին համաձայն՝ տեղական կառավարութեան պաշտալին շինութիւնը մօտեցաւ պիտի սկսի ծախիւք կայսերական դանձուն:

— Քաղաքիս ազգային առժամանակեայ Յանձնաժո- ղովը այս շաբթու տեղւոյս Հայ ժողովրդեան կողմնէ նամակ մի ընկալաւ 60ի չափ ստորագրութեամբ: Այս նամակը Յանձնաժողովոյն ազգասիրական յարատեւ. Լա- նիցը համար շնորհակալ ըլլալէ ետեւ կրկնորէ, որպէսզի յետ այսորիկ ազգային Վարչութիւն Զմիռնիոյ կողմի, փոխանակ ազգային Յանձնաժողով անուան, որով կը- կոչուէր մինչև յայսօր:

— Եզիպտոսի իշխանութեան մէջ՝ օտար տէրութեանց հայտարաններն ալ տեղական դատարանաց առջև դատ- ուելու առաջարկութեանը վրայոյ՝ բարձրա. Փոխար- քային կողմնէ երկրորդ յայտարարութիւն մի ևս յուղարկուեց է Պաղդիոյ կառավարութեանը: Յայտնի է թէ վսեմա- Նուսրա փաշան այս գործոյն կարգադրութեանը համար է որ ժամանակէ մը ի վեր Փարիզ կըզոյլեն:

— Սղէնսանդրիային կըզոյլեն թէ նոյն քաղաքին մէջ մեծամեծ պատրաստութիւններ կըլըն փառաւորապէս ընդունելու համար գրարձրա. Փոխարքայն Եզիպտոսի, որ մօտ օրիս կըստաւորի ելլէր:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Զմիռնիոյ Միսիսարեանց դպրոցը՝ ալաֆրանկա Սեպտեմբերի 10ին կըբացուի: Կընդունին ճերբին, կիսաբոլակ եւ արտաքին աշակերտներ: Տեղւոյս եւ ժամանակիս ամեն հարկաւոր գիտութիւններն ու լեզուներն աւ դպրոցին մէջ կըսորվեցուն: Ուղղո- ներն աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ կընդունին Վարչութեան: (Եեհի մտնալի քիւ 89):

Ի դերութիւն վաճառականաց՝ որպէսզի աշխատու- թիւն չկրեն մինչև տեղական կառավարութեան պաշա- տը երթալու, իմաց կըտրուի հասարակութեան՝ թէ Մեծ Վէզիր խանին դուռը Սամի Էֆէնտիին գրառնեալը ա- մեն տեսակ Վարչացի Սահիյէ կըծախուի միւսեոյն գնով՝ որ Միւրիէն կըվաճառի:

ԲՆԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԻԶՄԻՐԵՆ ԳԱՍԱՊԱՆ ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՐԿԱՌՈՒՂՈՅ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԱՍՍԱՐԱՆ

ՍՍԵԱԼ ՅՈՒՆԻՍԻ 1ԷՆ Ե. Թ. 1868

ՊՈՒՈՒՂԱՅԻ ԶԻՒՂ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐԸ

Իգմիրէն պիտի մեկնի Պոռնոպօլս Երբայու.

ԱՌԱՎՈՏՈՒՆ ԸՍՏ ԵՐԹՈՒՄԵՐՈՅ ԺԱՄԸ 5.45ին.

6.45ին, 7.45ին, 8.40ին, 12ին.

ԵՐԵԿՈՅԻՆ՝ 4.30ին, 6ին, 7ին.

Ամեն շաբաթ երեկոյն արտաքոյ կարգի շոգեկառք պիտի մեկնի Իգմիրէն ժամը 8ին եւ Պոռնոպօլսին 8.20 լուպիին 4. Ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

ԱՌԱՎՈՏՈՒՆ 6.45ին, 8 1/2ին, 10.15ին, 12ին. ԵՐԵԿՈՅԻՆ 3.30ին, 4.30ին, 5.30ին, 7.10ին.

Իգմիրէն մեկնած շոգեկառք պիտի վերադառնան միշտ՝ քաղաքիս մեկնելէն կես ժամ ետքը, բայց ի հա- սարակ օրերը կեսօրին մեկնած շոգեկառքին, որ պիտի վերադառնայ ժամը 2ին կեսօրէն ետեւ:

Երեւոյն և վերադառնալու արմախիւր

Պիտի տրուին ամեն օր. Իգմիրէն ամեն շոգեկառ- քով: Պոռնոպօլսին հասարակ օրերը կեսօրէն ետեւ, եւ կիրակի օրերը՝ բոլոր օրը:

ՏՈՄՍԱԿԱՅ ԳԻՆԵՐԸ ԵՆ

Առաջին կարգ՝ 8 ղ. 2րդ կարգ՝ 6 ղ. 3րդ կարգ՝ 3:

ԳԱՍԱՊԱՆ ԳԻՆԵ

Իգմիրէն պիտի մեկնի Մեհմէմէ, Մանիսա, Գա- սապա եւայլն, Երբայու համար:

Հասա. օրերը առաւօտուն 6.30ին երեկոյն 4.10ին կիրակի օրերը » 7.30ին » 4.10ին

Նրէ՛ արմախիւր վար արաւ յիւր արաւ Երբայու-ն. իսկ 3ին Դիւն 12 արմախիւր արաւ իսկ 4ին պիտի վաճառեն:

ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՒ ՎԵՐԱԳԱՌՆԱԼՈՒ ՏՈՄՍԱԿԱՅԻ ԿԸՏՏՈՒՄ

1. ԱՍԵՆ ՕՐԻ մէջ Իգմիրի եւ Բօրսէիօյի, ամեն կարգի: Իսկ Իգմիրէն, Մեհմէմէն, Մանիսային եւ Գասապային առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակ- ներ՝ ամեն կայարանաց համար: ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ առաջին, երկրորդ եւ երրորդ կարգի՝ Երբայու եւ դառ- նալու տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարաններէն ուրիշ ամեն կայարանաց համար, որոց հեռաւորու- րիւնը 10 մղոնէն նուազ է: Այս տոմսակները՝ տրուած օրուան համար միայն արժէք ունին:

2. ԱՍԵՆ ՇԱՐԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ, առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակներ կըտրուին ամեն կա- յարաններէն ուրիշ ամեն կայարանաց համար. որոց հեռաւորութիւնը 10 մղոն եւ անցիլ է եւ այս տոմ- սակները միւսեւ երկուշաբթի իրիկուն արժէք ունին: Երրորդ կարգի Երբայու եւ դառնալու համար տոմ- սակներ եւս կըտրուին ամեն շաբաթ կեսօրէն ետեւ եւ կիրակի բոլոր օրը: Բայց առոնք՝ միւսեւ երկուշաբթի առաւօտուն արժէք ունին:

3. Զբօսանաց ընկերութիւններ, ի մէջ, Իգմիրի Մեհմէմէի, Մանիսայի եւ Գասապայի, որոնք 20 հոգիէն պակաս չեն առաջին կարգի համար եւ 30 հո- գիէն պակաս չեն երկրորդ կարգի համար, կընան Երբայու եւ վերադառնալու տոմսակներ ստանալ ՊԱՐՁ ՏՈՄՍԱԿԱՅ ԳԻՆԵՐԸ. բայց պիտի ե որ 2 օր յառաջ ծանուցանեն Վարչութեան գրատոմսներուն:

4. Կպրատանց աշակերտներուն եւ վարժապետաց երբոր բազմութեամբ, աման զինելով տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարանաց համար:

Սմեն ամսոյ առջի օրէն սկսեալ առաջին կարգի բաժանորդագրութեան (ապօրեման) տոմսակ- ներ կըտրուին ի մէջ Իգմիրի եւ Պոռնոպօլսի, ինչ- պէս նաեւ ի մէջ Իգմիրի եւ Քօրսէիօյի: — Երբեք եւս կուրեան յայտարար քրքր (քօրսէիօյ) կըտրուի ամեն կայարանները ձրիաբար:

Երբեք եւս տոմսակը անձնական ըլլալով, երկ առաջի ծախու առհօղէն ի գատ ուրիշը գործածել ուզի գալն, Վարչութեան պիտի գրառն ճոյն տոմսակը:

Իզմիր, 13-25 Մայիս 1868: ՎԱՐՇԱԿԱՆ ԳՐԱՆՔՆԵԱԿ:

ՀԻՒՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԸ



ԳԵՂԱՏՏՔ ՀՈՒՆՈՒՆԻ

ՋԱՆՅՈՒՆ ՀԻՒՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԸ

Մարդոյս ջգտին գրութեան (սփփ) շատ յոգնած ըլլալը ստակալի ախտ մըն է և ջիւղերուն ամենախորթիկ շարժումը կամ զըր- գըն ուղիւնը մշտաւ է յոյր. վասն զի մի գանձելու է անոր դե- ղը: — Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ դին, դարեկօր, և ոգե- ից ըմպելիք. և անքի աղէկ կըլլայ որ լոլորուին հեռանա ա- նոնցմէ, և ամենին չլսու. նմանապէս խաչմէ մի խմը, և անոր տեղ թէթե թէթով (չա)՝ դո՛հ եղի: Կարելի եղածին չափ մա- լուր օր ծծէ, ամեն դէպք իմ դեղահաստեան երեք կամ չորս հաս- կընէ շատ միս կեր և համեմունք (սուլա)՝ հեռի կեցիլ: Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշգրութեամբ ի գործ դնելու ըլլաս, միաբը շատով պիտի համարաւանջ, մարմնիդ աւելի պիտի ըլլայ և պիտի մեղման թէ ջրաց շաբօնն ունեցար:

ԱՆԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ ԵՐԿԱՐԱՐԱՆՑ

Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ թէ կըլինան չափեւ անքի ջրակց կըլլան կամ բաւական չեն ը- լար, թէ քարը կամ աւազը երկկամանց կը համարն կամ թէ՛ ան- զննց մէջ ցաւը կը զոյանան մէջքին համապատասխան մասը: Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Հոլլ օտէի դեղահաստե- րը աւելու տպեալ հրահանգաց համաձայն և անոր սպեղանիովը չը- փել երկկամանց վարի կողմը անկողին մանկու ժամանակը: Այս գործարանը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ, այնինչ ու- ընէ գեղերը դուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան:

ՍՏԱՐԱՔՍԻ ԱՐՈՒՆԸ

Որ և է դեղ մի չկանար ստամոքի գործութիւնը նորոգել և աղէկանել զայն շատով ինչպէս այս դեղահաստեղը. որոնք անբեր- խանութենէ կամ վատթար կերակուելու պատճառաւ ըլլող թրթ- լուութիւնը կ'վանեն և կը համարն ի Լեարն (բարձր ճէյեր), ո- րուն գործողութիւնը կը կարգադրեն. ջիւղերու սաստիկ ձգտման (բարձր) դեպքերու մէջ քանակը ներգործութիւն մի ունի և լեղի- քն ստամոքի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ:

ԲՈՐՈՐՈՒՄԻ ԹՈՒՐԿԱՆԵՆՑ (ԴԵՆԵՐ) ՀԱՋ ԵՒ

ՀԱՐՈՒՂԻՍ

Հիւանդութեան վերաբերեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն արտեւ անքի յաճախ կը պատահի և երբեմն անքի վտան- գաւոր է: Ասոց գործողութեանց անկարգ ընթացքին աւազին ըն- շանքը կընան միշտ կարգադրուել Հոլլ օտէի հաշակաւոր դեղա- հաստից միջոցաւ: Ասոց շատով կը գործանեն արեան մի և է աւ- ժամանակեայ անշարժութիւնը, կը թէթեման խցուած շնչաբանե- րը, և կը բարեխառնեն շնչառութեան սաստիկ արագութիւնը և կա- րողութիւն կուտան շնչափողին ու թորեւուն դիւրութեան ու կա- նոնաւորապէս գործելու: Այս դեղահաստեղը՝ իրենց մարդկային զօրութեամբ կը սրբեն արեւն ամեն աղտոնողութիւններէ, և այն եղանակաւ կը գործանեն զօրութիւնը (սփփ) ընդդէմ ծերա- կան ախտ, շնչաբանութեան, և ուրիշ թորային տկարութեանց:

ՏԿԱՐԱՅԵԱԼ ՄԱՐԿԱՅԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԸ

Տկարութեան, թուրութեան և ջրացաւութեան դեպքերու մէջ, որոնք օր և է ընդհան կամ գերեցական շափազանցութենէ յա- առջ եկած են, այս դեղահաստից պիտի ընէ նորոգել ներգործու- թիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարդկութիւնը կը վերահաս- տատէ, մարմնիս ամեն հիւլից թափումը կը կանոնաւորէ, ջրային զօրութիւնը կը զօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յարգարէ և կերպ- պէս առողջութիւնը ձեռք կը բերէ:

Հոլլ օտէի դեղահաստեղը ամեն օգտակար դեղերն են հե- տեւեալ հիւանդութեանց համար:

Շնչաբանութիւն, Զօրացաւութիւն, Թորացաւութիւն, Միսային ախտ, Տեսաւտութիւն, Ցաւ օրովայնի, Խիթ (սաճ), Զրգողութիւն, Միզարգելութիւն, Հարբուղի, Անարգողութիւն, Բորբոքում, Ծիրակն ախտ, Գաւրկն, Ախտ ընդերաց, Թանշ (սփառք), Բարակիւն սրտի, Անկանոնութիւնը կա- խող պարանոցի, Բար կամ խիճ միզա- նանց, Վերնատութիւն, Նոցի, Մարմային հիւանդու- րեղի հիւանդութիւնը Գլխացաւութիւն, Թիւնք, Փոքրացաւ, Արողութեան ախտ, Խցողութիւնք:

Այս դեղահաստեղը, որ կը ընտան Հոլլ օտէ քիչին անձնա- կան վերաբերեալութեամբ, կը վաճառեն իւր գործարանը ի Լոն- տոն, Սթրէտ Կոլոնաժ թաղ թիւ 244, ի գին 1 և 1 1/2 շէն- ի, 2 3/4 և 4 1/2 շէնի տուել, ըստ մեծութեան արեց:

Գիտել շարժան է որ տպեալ հրահանգներ կան ամեն լեղումը որոցմէ մէկ հասն կը գտնուի իւրաքանչիւր տուփին մէջ ի տեղե- կութիւն հիւանդաց, ամեն պարագային մէջ:

16

Խմբագիր—ալը Լրագրոյս,

Գ. Լաւ Գ. Պաշտպան:

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ